

Отрицательные герои – падишах или хан («Проданный сон»). Носителями злых намерений в сказке выступают также старшие братья.

Туркменские бытовые сказки – это сказки-новеллы и сказки-сатиры. В них положительными героями являются батраки, дайхане, пастухи, девушка или женщина. Отрицательные персонажи – мулла, бай, кадий, иногда падишах или визир («Девушка, достигшая своей цели», «Мулла с отрубленным носом»).

Существуют сказки-циклы: например, цикл сказок «Мирали и Солтансоюн», где главные действующие лица Алишер Навои, правитель Герата Султай – Хусейн Байкары. Это реальные действующие лица, но в событийной канве этих произведений нет достоверности. Существуют народные легенды о Махтумкули. Эти герои находчивы, шедры, великодушны, мудры, ответы их остроумны.

В туркменской народной сказке типичными положительными героями являются бедные люди, младший из семьи. Традиционные помощники в сказках – это животные, мифические существа. Все зло и несправедливость воплощено в падишахах и ханах, а также в старших из детей.

Типичные герои туркменских сказок во многом напоминают типичных героев сказок многих народов мира (например, героев русских и белорусских сказок).

УДК 94 (476)

БАРБАРА РАДЗІВІЛ – ЧОРНАЯ ДАМА НЯСВІЖСКАГА ЗАМКА

Студэнт – Шчара А.У., 33 тс, 1 курс ФТС

Навуковы кіраўнік – Мантур А.Я., ст. выкладчык

УА «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт»,

г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Нясвіжскі замак ахутаны мноствам цікавых і незвычайных легендаў, паданняў, якія надаюць яму своеасаблівую таямнічасць. Адной з самых прыгожых і містычных легендаў Нясвіжа з'яўляецца легенда пра Чорную даму. Гэтая прыгожая легенда пабудавана на рамантычнай і, разам з тым, трагічнай сапраўднай

гісторыі. «Каханнем стагоддзя» называлі гісторыю гэтага шлюбу, але аб усім па-парадку.

Барбара жыве ў Вільні. Яна рана страціла бацьку, а потым і мужа. Палацы маладой удавы і каралевіча Жыгімонта Аўгуста знаходзіліся побач. Яны часта сустракаліся і ўрэшце пакахалі адзін аднаго. Хутка пра гэта даведаліся сваякі. Асабліва расхваляваўся Мікалай Чорны: ён клапаціўся аб рэпутацыі сястры і Радзівілаў увогуле. Ён сам едзе ў Вільню, узяўшы з сабой роднага брата Барбары Мікалая Рудога. Але перашкода была з боку маці каралевіча – Боны Сфорцы. Яна ненавідзіла «выскачак» Радзівілаў [1, с. 43 – 44].

Стары кароль дажываў апошнія дні. У хуткім часе манархам павінен стаць яго сын. Радзівілы запатрабавалі ад Жыгімонта канчатковага рашэння: або ажаніцца з Барбарай, або больш з ёю ніколі не бачыцца. Каралевіч, які добра ведаў сваё становішча пры двары і адносіны да Радзівілаў з боку каралевы-маці, паабяцаў пакінуць Барбару. Мікалай Чорны з братам зрабілі выгляд, што ад'яжджаюць з Вільні. А Жыгімонт зноў захацеў пабачыць сваю каханую. Жаданне было такім моцным, што ён вырашыў парушыць дадзенае слова. Падчас сустрэчы закаханых раптоўна з'явіліся браты і запатрабавалі ад каралевіча ажаніцца з Барбарай, бо ён не стрымаў свайго слова. Жыгімонт згадзіўся, але вырашыў пакінуць шлюб у таямніцы, пакуль ён не стане ўладаром дзяржавы, бо інакш не змог бы абараніць ні Барбару, ні сябе.

Праз тэўны час памірае Жыгімонт Стары. Каралевіча выклікаюць у Кракаў, дзе Бона Сфорца ўжо актыўна шукае для яго новую нявесту. Гэты шлюб павінен быў умацаваць трон і павялічыць прэстыж дзяржавы ў Еўропе. Ударам грому з'явілася вестка пра тое, што ў караля ўжо ёсць жонка. Бона Сфорца робіць усё магчымае, каб пашкодзіць каранаванню Барбары на сейме. Для вырашэння гэтай праблемы Мікалаю Радзівілу прыйшлося ехаць нават у Рым да папы. Калі сейм усё ж каранававу Барбару, Бона Сфорца пакідае Кракаў у знак пратэсту разам са сваёй світай едзе на сваю Радзіму, у Італію. Але тайна яна пакінула сваіх агентаў, каб атруціць сваю нявестку. Да нашых дзён дайшло прозвішча аптэкара Монці, які замест патрэбных лекаў прыгатаваў атруту, якая звяла прыгажуню-Барбару ў труну. Барбара была каранавана ў снежні 1550 года, а праз шэсць месяцаў яе не стала. Выконваючы волю нябожчыцы, труну з целам перавозяць у Вільню. Кароль усю дарогу ад Кракава ішоў за труной [2, с. 63].

Грунтуючыся на гэтай гісторыі кахання і пабудавана найпрыгажэйшая легенда пра Чорную даму Нясвіжа. Кароль пасля смерці жонкі так пакутаваў, што вырашыў шукаць дапамогі ў алхімікаў, паспрабаваць выклікаць яе душу. У змрочнай зале Жыгімонт даў слова, што будзе сядзець спакойна і толькі на адлегласці запытаецца ў каханай, як яму жыць далей. Але калі з'явілася здань, кароль кінуўся да прывіда і хацеў яго абняць. Пачуўся выбух і па кою папоўз трупны пах.

Цяпер душа Барбары не змагла знайсці дарогу назад і ёй наканавана блукаць па зямлі. Яна пасялілася ў Нясвіжскім замку. З таго часу перад жывымі яна з'яўляецца ў чорным адзенні ў знак жалобы па сваім загубленым каханні.

Спіс выкарыстаных крыніц

1 Шышыгіна-Патоцкая, К.Я. Чорная дама Нясвіжскага замка. – Мінск, 1992 – С. 43 – 44.

2. Чаропка В. Каралева кахання Барбара Радзівіл / В. Чаропка // Беларускі гістарычны часопіс. – Мінск, 2002. – № 6. – С. 63.

3 Рудзкі Э. Барбара Радзівілянка — другая жонка Жыгімонта Аўгуста: пер. з польск. / Э. Рудзкі // Спадчына. – Мінск, 1994. – №9. – С. 20 – 25.

УДК 821.16.13

ВОБРАЗ РАДЗІМЫ Ў ТВОРЧАСЦІ РЫГОРА БАРАДУЛІНА

*Студэнт – Бандарчык А.А., 33 тс, 1 курс ФТС
Навуковы кіраўнік – Мантур А.Я., ст. выкладчык
УА «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт»,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Сучасная беларуская паэзія нараджаецца з жыцця і адлюстроўвае яго ва ўсёй складанасці і супярэчлівасці. Яна вучыць высокай праўдзе і чалавечнасці, раскрывае ўнутраны свет чалавека, падымае душу народа над будзённа-павярхоўным і дробязным [1, с. 192].

Тэматыка сучаснай паэзіі надзвычай разнастайная: Радзіма, бацькоўскі дом, родная мова, гістрычнае мінулае, прырода, экалогія, чарнобальская трагедыя, праца, каханне і інш. [2, с. 89].

Патрыятычныя матывы – самыя распаўсюджаныя ў паэзіі. Пісаць пра Радзіму няпроста, цяжка быць арыгінальным у гэтай